

ELLAMDÀR BAFÓR FUÄIN DOLLAH TÍNNAN NISIYÖT

သားများအတွက် ပညာရှိတစ်ဦး၏အကြံပြုချက် (၃)ချက်
THE WISE MAN'S ADVICE TO HIS SONS

Ellamdār bafōr fuāin dollah tinnan nisiyōt (The wise man's advice to his sons) is a Rohingya popular folktale collected, written and translated into Burmese and English by Md Aziz.

Illustrated by Rohingya artist Enayet Khan

Edited by Shahirah Majumdar and Rezaul Karim

Art direction and book design by David Palazón

Copyright © 2020 International Organisation for Migration (IOM). All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the author.

Canada

ELLAMDÀR BAFÓR FUÃIN DOLLAH TÍNNAN NISIYÖT

ROHINGYA FOSONOR KISSA

သားများအတွက် ပညာရှိတစ်ဦး၏ အကြံပြုချက် (၃)ချက်

ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့၏ ရိုးရာပုံပြင်များ

THE WISE MAN'S ADVICE TO HIS SONS

ROHINGYA POPULAR FOLKTALES

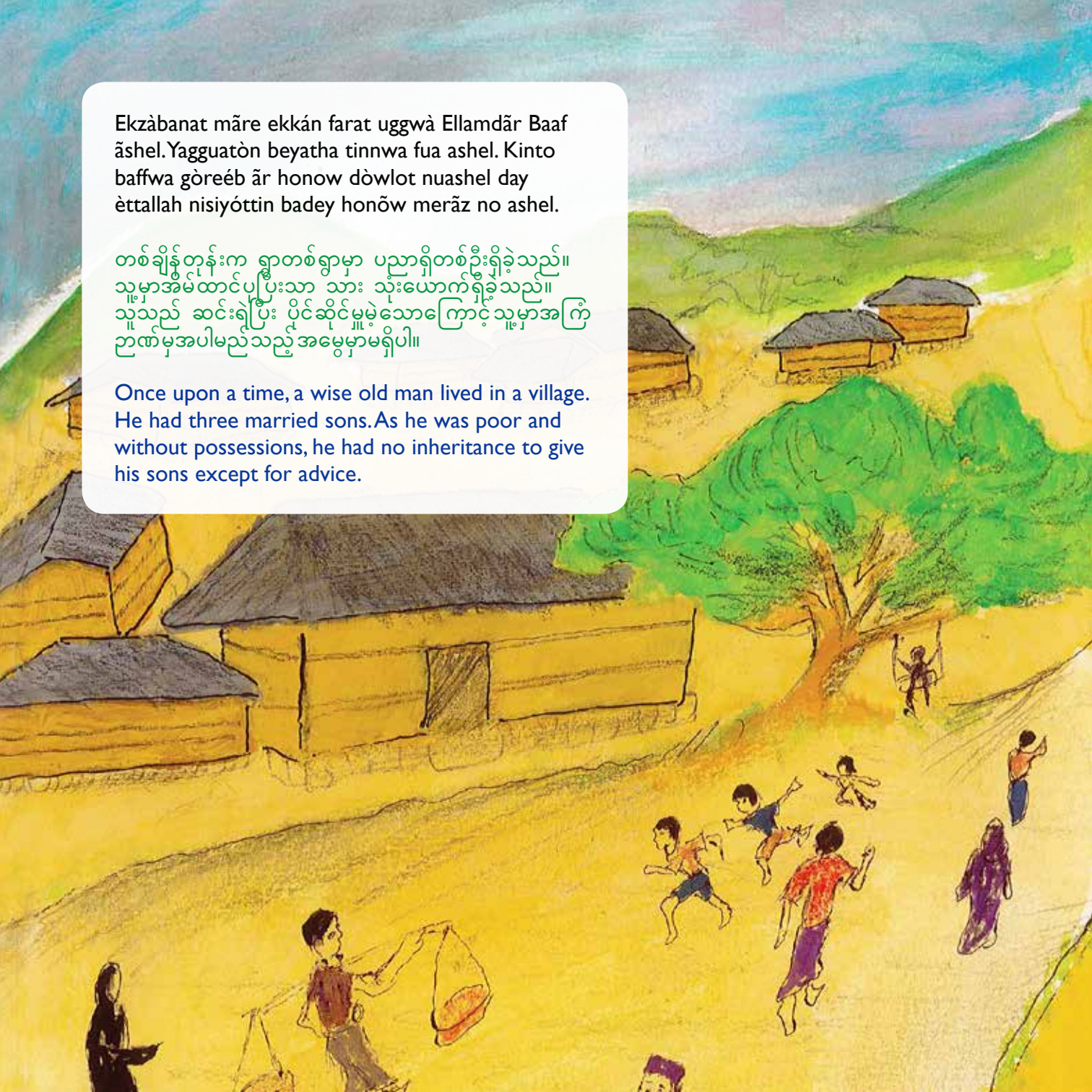

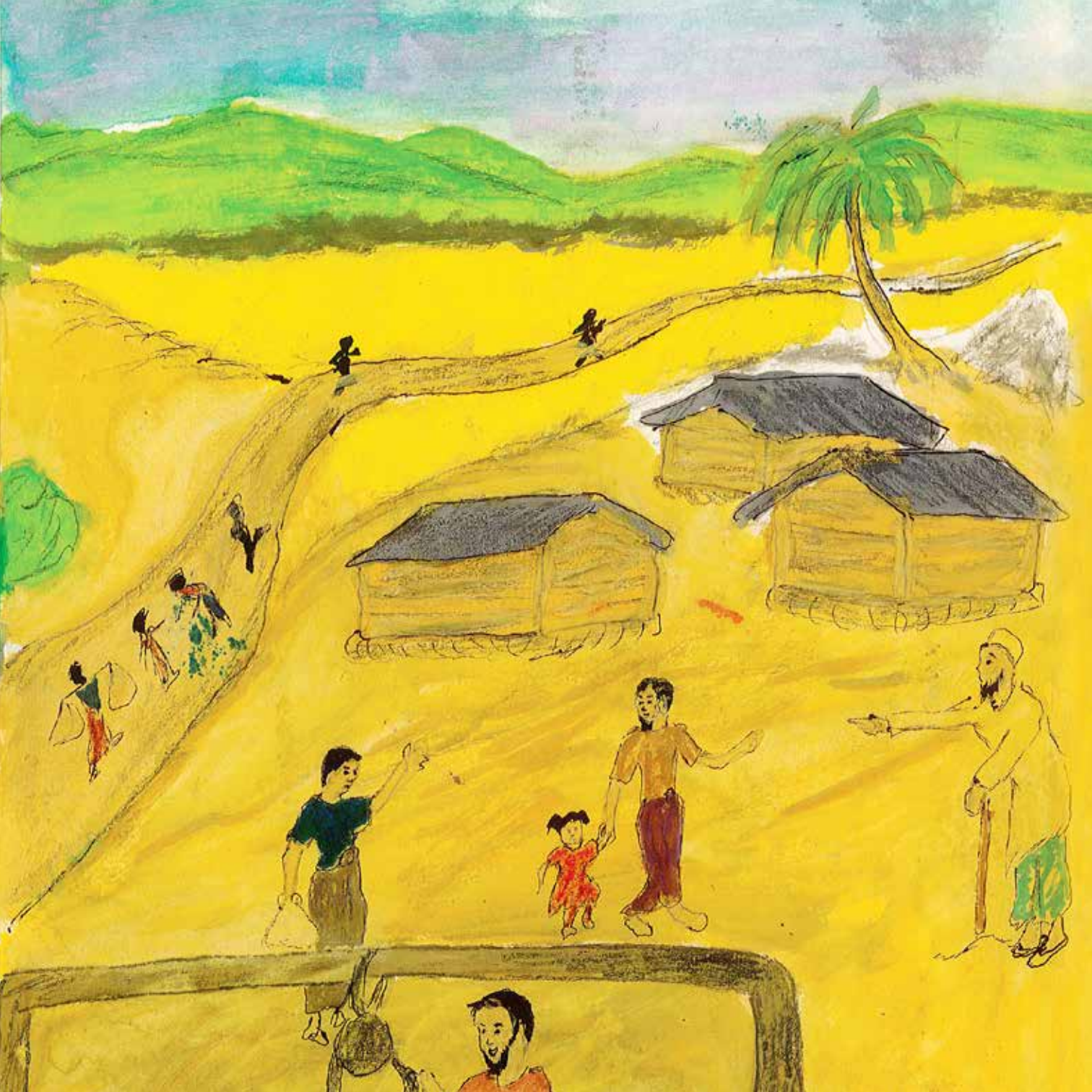
ROHINGYA
CULTURAL
MEMORY
CENTRE

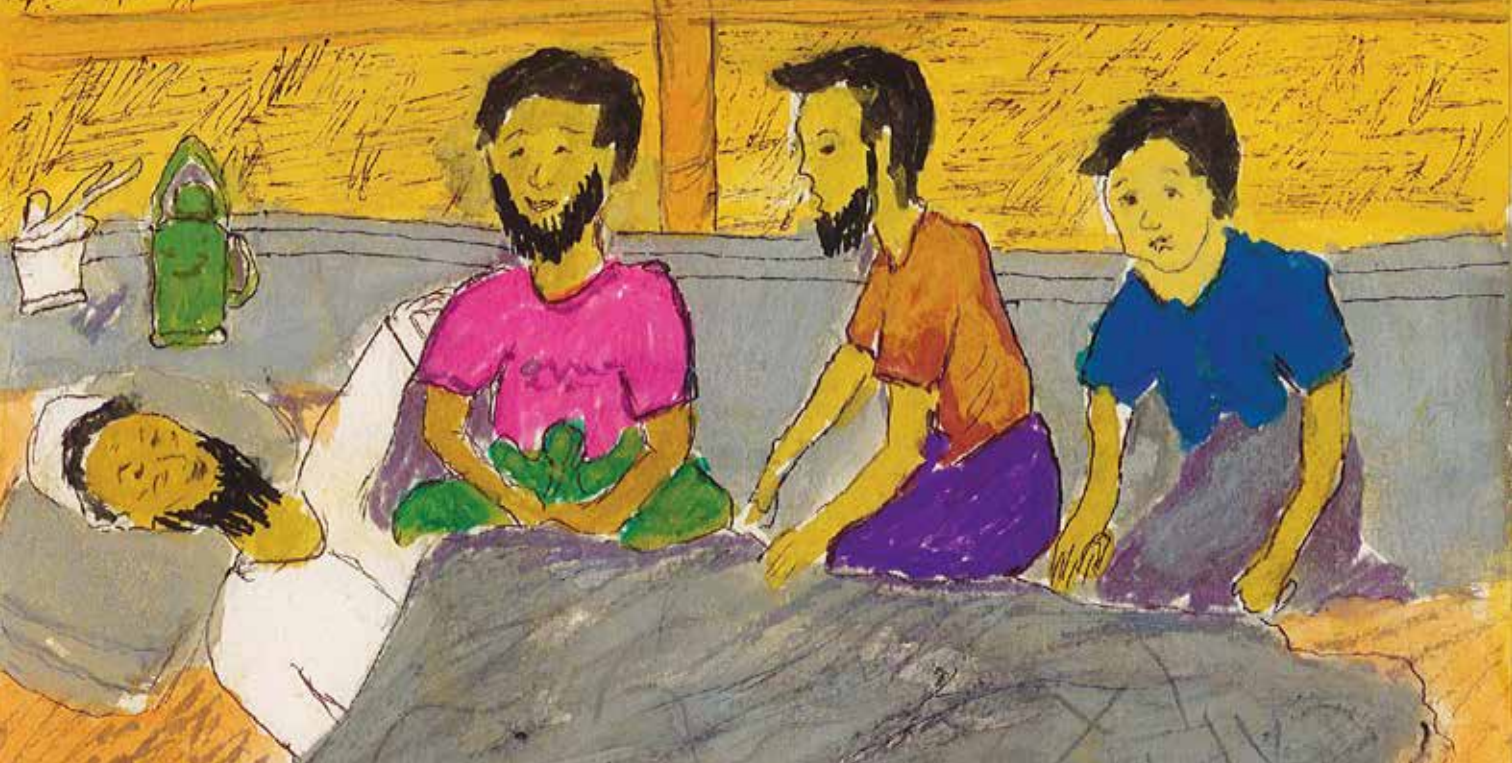
Ekzàbanat märe ekkán farat uggwà Ellamdär Baaf
ãshel. Yagguatòn beyatha tinnwa fua ashel. Kinto
baffwa gòrèéb ãr honow dòwlot nuashel day
èttallah nisyóttin badey honōw merāz no ashel.

တစ်ချိန်တုန်းက ရွာတစ်ရွာမှာ ပညာရှိတစ်ဦးရှိခဲ့သည်။
သူ့မှာအိမ်ထောင်ပြုပြီးသား သား သုံးယောက်ရှိခဲ့သည်။
သူသည် ဆင်းရဲပြီး ပိုင်ဆိုင်မှုမဲ့သောကြောင့် သူ့မှာအကြံ
ဉာဏ်မှအပါမည်သည့်အမွေမှာမရှိပါ။

Once upon a time, a wise old man lived in a village.
He had three married sons. As he was poor and
without possessions, he had no inheritance to give
his sons except for advice.

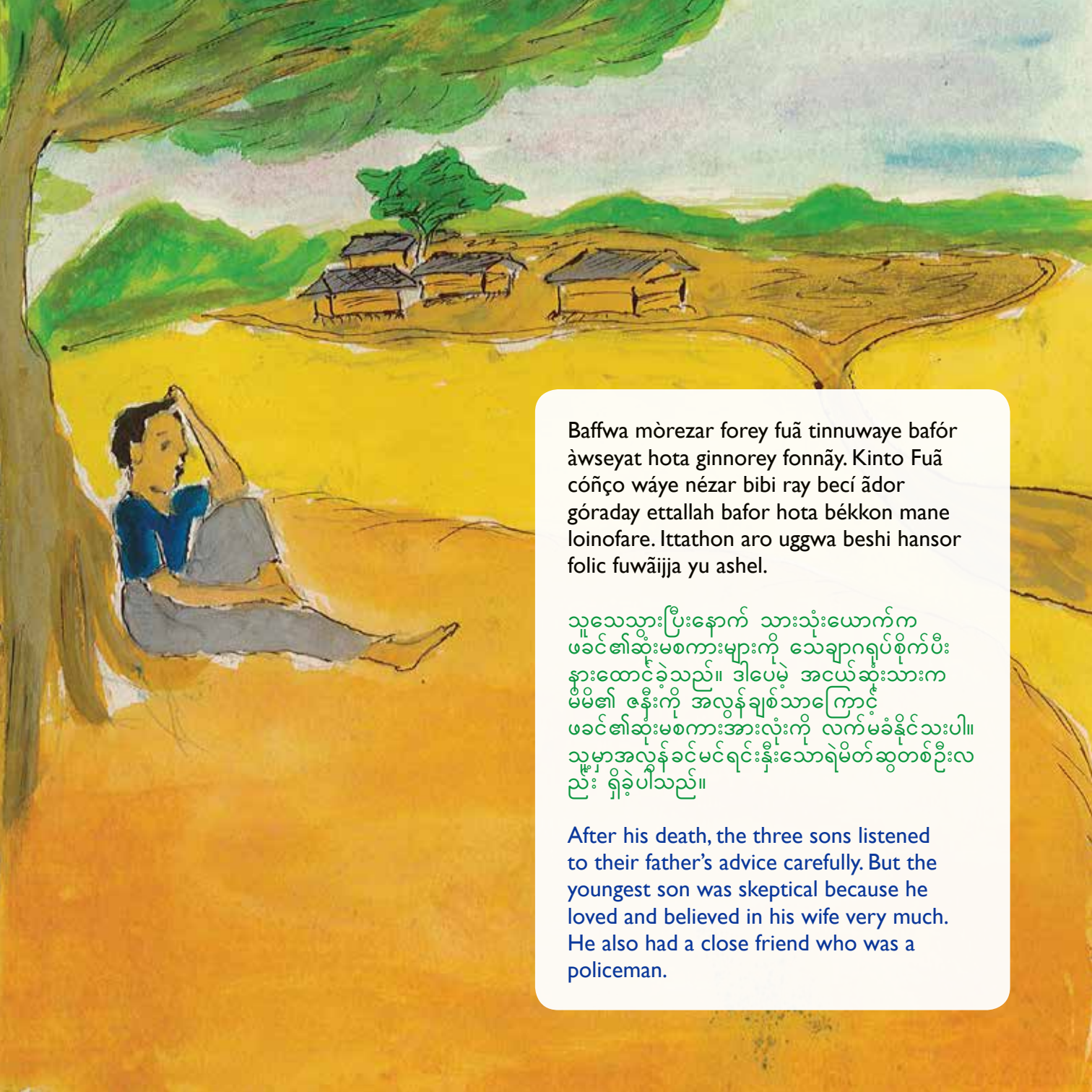

Mòtor besānot ellamder baffwahye fua tinnwa are búdegin deballah daíkay. Nòsiyet tin oílode eklomber nèzér gúfon hóta baykon nèzar bi bi yāindorey nohoyo. Dui lonber oíyedāy folic ókkolloí noi doshmoni n noi dosti gorésh. Tinlomber oilday házaremasor hollah hiyérey fúsha ókkol zawma gorish.

သုသေမည့်ကုတင်ပေါ်၌ ပညာရှိလူကသုသားသုံးယောက်အား အကြံပြုချက်သုံးချက်ကိုသူတို့အားပေးရန် ခေါ်ခဲ့သည်။ ပထမအချက်က မိမိတို့၏လျှို့ဝှက်ချက်များအားလုံးကိုသူတို့၏ဇနီးများအားမပြောဟုပြရန်။ ဒုတိယအချက်က ရသားများနှင့် သူငယ်ချင်းများမဖွဲ့ရန် သို့မဟုတ် ရန်သူများအဖြစ်လည်း မပြုလုပ်ရန်။ တတိယအချက်ကတော့ ငါးအကြီးကောင် နှင့် အသားတွေကိုစားမည့်အစား ငွေကိုချွေတာစုဆောင်းရန် ခေါင်းတစ်ထင်ရှိုငါးကလေးတွေကိုစားပါ။

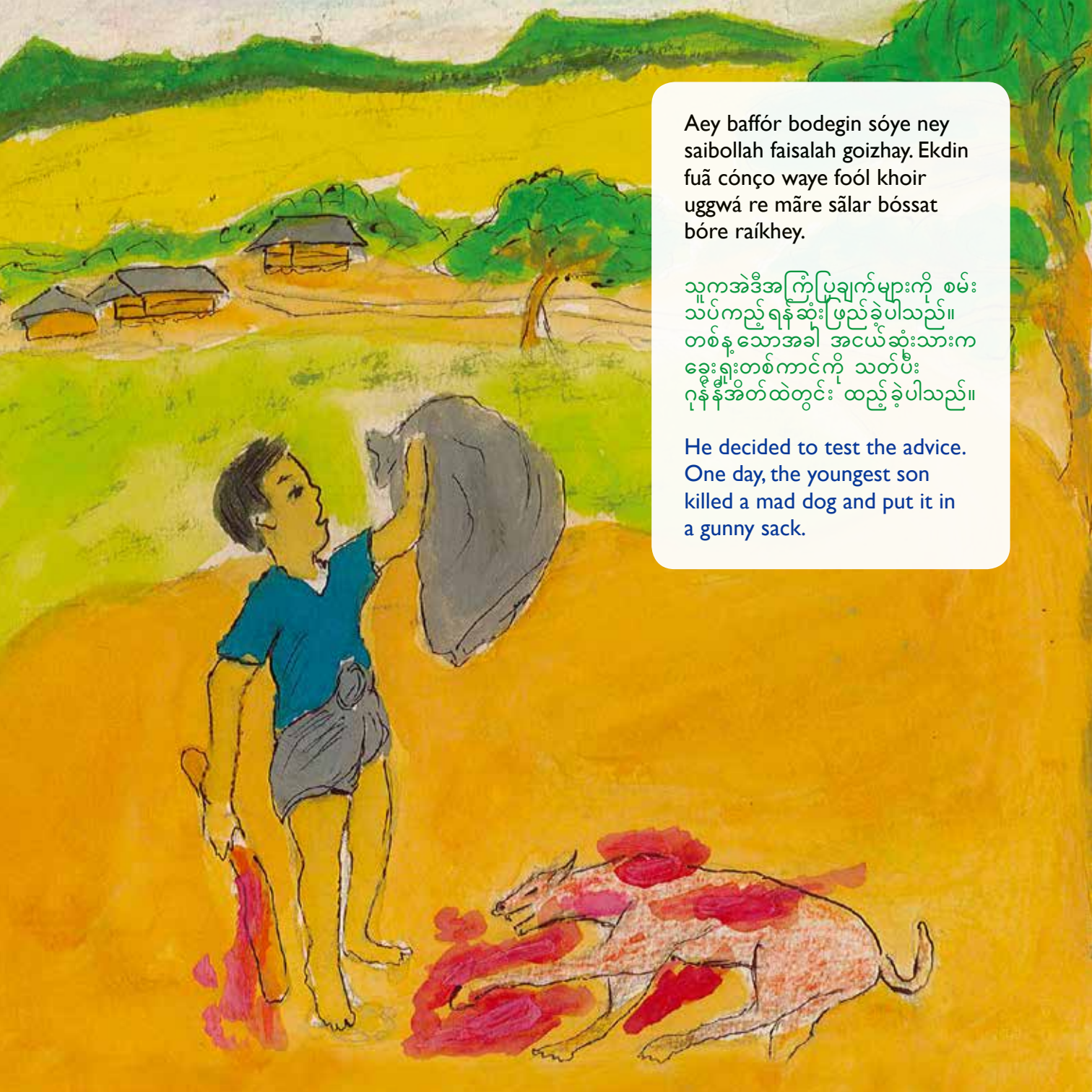
On his death bed, the wise man called his sons to give them three pieces of advice. First, not tell all their secrets to their wives. Second, not to make friends or enemies with any policeman. Third, to eat the heads of thousands of small fish to save money, instead of one big fish or meat.

Baffwa m̀òrezar forey fuã tinnuwaye bafór àwseyat hota ginnorey fonnã. Kinto Fuã cóñço wáye nézar bibi ray becí ãdor góraday ettallah bafor hota békkon mane loinofare. Ittathon aro uggwa beshi hansor folic fuwãijja yu ashel.

သူသေသွားပြီးနောက် သားသုံးယောက်က ဖခင်၏ဆုံးမစကားများကို သေချာဂရုစိုက်ပီး နားထောင်ခဲ့သည်။ ဒါပေမဲ့ အငယ်ဆုံးသားက မိမိ၏ ဇနီးကို အလွန်ချစ်သာကြောင့် ဖခင်၏ဆုံးမစကားအားလုံးကို လက်မခံနိုင်သေးပါ။ သူ့မှာအလွန်ခင်မင်ရင်းနှီးသောရဲမိတ်ဆွတ်စ်ဦးလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။

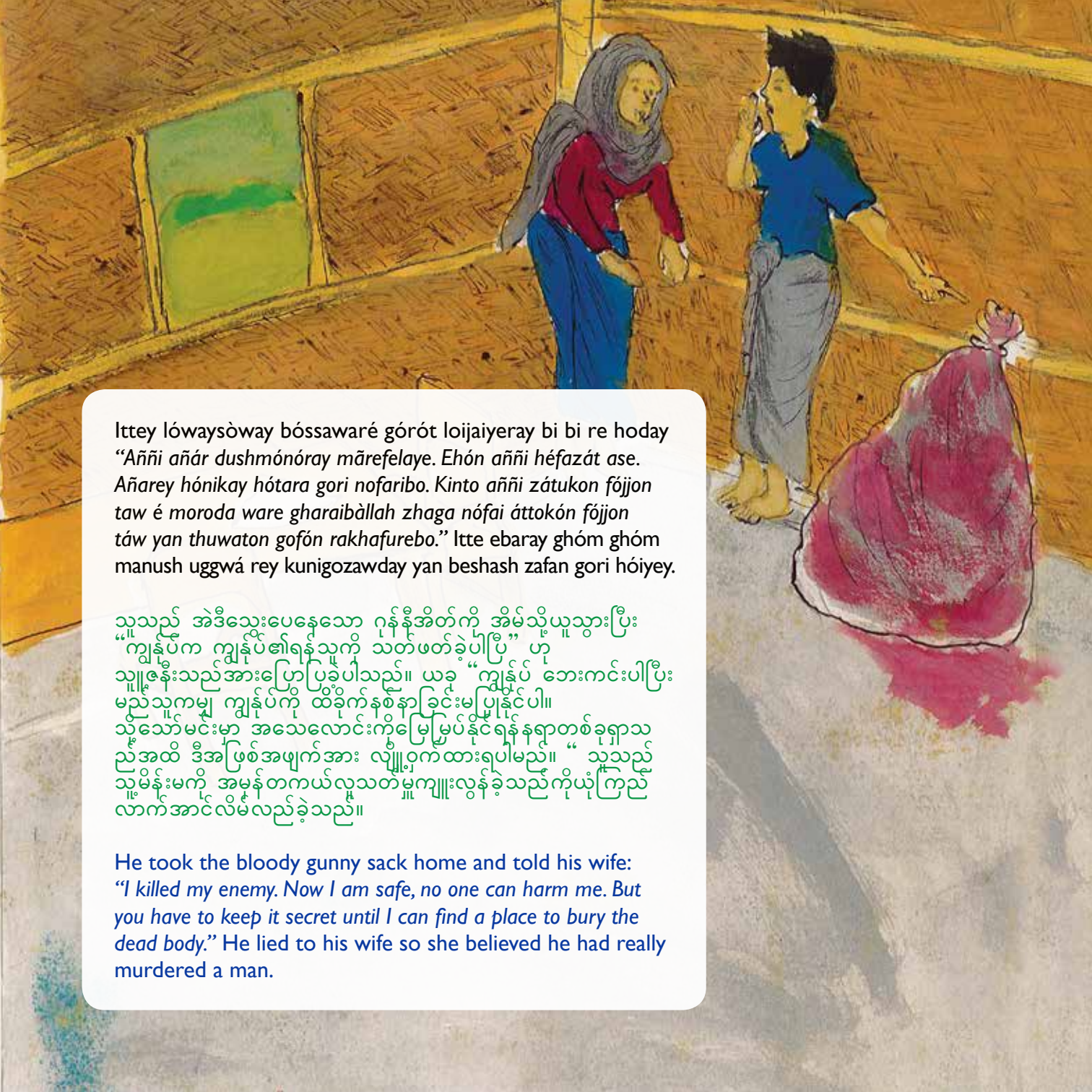
After his death, the three sons listened to their father’s advice carefully. But the youngest son was skeptical because he loved and believed in his wife very much. He also had a close friend who was a policeman.

Aey baffór bodegin sóye ney
saibollah faisalah goizhay. Ekdin
fuã cóncço waye foól khoir
uggwá re mãre sãlar bóssat
bóre raikhey.

သူကအဲဒီအကြံပြုချက်များကို စမ်း
သပ်ကည့်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။
တစ်နေ့သောအခါ အငယ်ဆုံးသားက
ခွေးရူးတစ်ကောင်ကို သတ်ပြီး
ဂုန့်နီအိတ်ထဲတွင်း ထည့်ခဲ့ပါသည်။

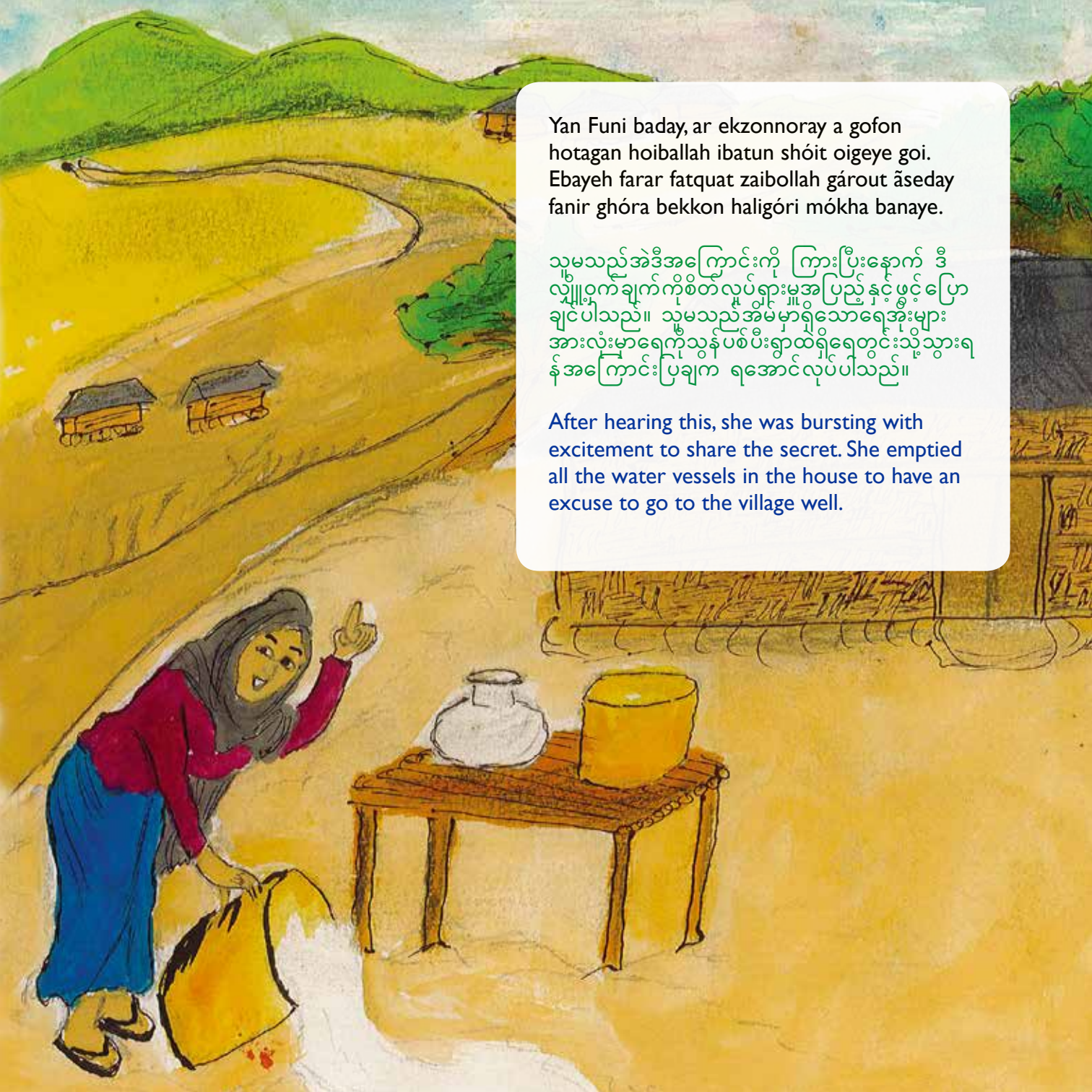
He decided to test the advice.
One day, the youngest son
killed a mad dog and put it in
a gunny sack.

Ittey lówaysòway bóssawaré górót loijaiyeray bi bi re hoday
 “Aññi añár dushmónóray mārefelaye. Ehón aññi héfazát ase.
 Añarey hónikay hótara gori nofaribo. Kinto aññi zátukon fójjon
 taw é moroda ware gharaiállah zhaga nófai áttokón fójjon
 táw yan thuwatón gofón rakhafurebo.” Itte ebaray ghóm ghóm
 manush uggwá rey kunigozawday yan beshash zafan gori hóiyey.

သူသည် အဲဒီသွေးပေးနေသော ဂုန်နီအိတ်ကို အိမ်သို့ယူသွားပြီး
 “ကျွန်ုပ်က ကျွန်ုပ်၏ရန်သူကို သတ်ဖတ်ခဲ့ပါပြီ” ဟု
 သူ့ဇနီးသည်အားပြောပြခဲ့ပါသည်။ ယခု “ကျွန်ုပ် ဘေးကင်းပါပြီ
 မည်သူကမျှ ကျွန်ုပ်ကို ထိခိုက်နစ်နာခြင်းမပြုနိုင်ပါ။
 သို့သော်မင်းမှာ အသေလောင်းကိုမြေမြှုပ်နိုင်ရန်နရာတစ်ခုရှာသ
 ည်အထိ ဒီအဖြစ်အပျက်အား လျှို့ဝှက်ထားရပါမည်။” သူသည်
 သူ့ဇနီးမကို အမှန်တကယ်လူသတ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သည်ကိုယုံကြည်
 လာက်အောင်လိမ်လည်ခဲ့သည်။

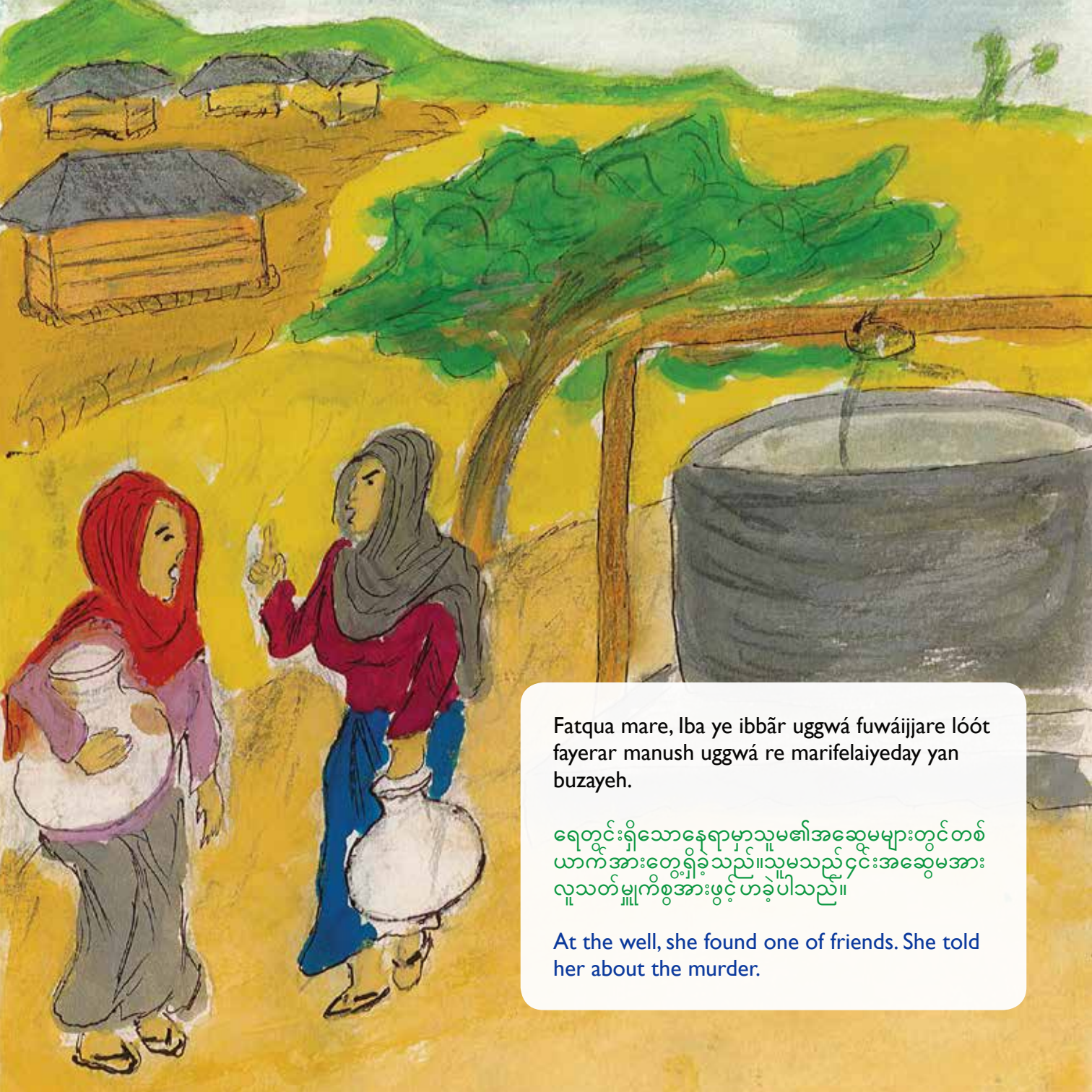
He took the bloody gunny sack home and told his wife:
 “I killed my enemy. Now I am safe, no one can harm me. But
 you have to keep it secret until I can find a place to bury the
 dead body.” He lied to his wife so she believed he had really
 murdered a man.

Yan Funi baday, ar ekzonnoray a gofon
hotagan hoiballah ibatun shóit oigeye goi.
Ebayeh farar fatquat zaibollah gárout ãseday
fanir ghóra bekkon haligóri mókha banaye.

သုမသည် အဲဒီအကြောင်းကို ကြားပြီးနောက် ဒီ
လျှို့ဝှက်ချက်ကိုစိတ်လှုပ်ရှားမှုအပြည့် နှင့် ဖွင့်ပြော
ချင်ပါသည်။ သုမသည် အိမ်မှာရှိသော ရေအိုးများ
အားလုံးမှာ ရေကို သန့်ပစ်ပြီး ရွာထဲရှိ ရေတွင်းသို့ သွားရ
န်အကြောင်း ပြချက် ရအောင် လုပ်ပါသည်။

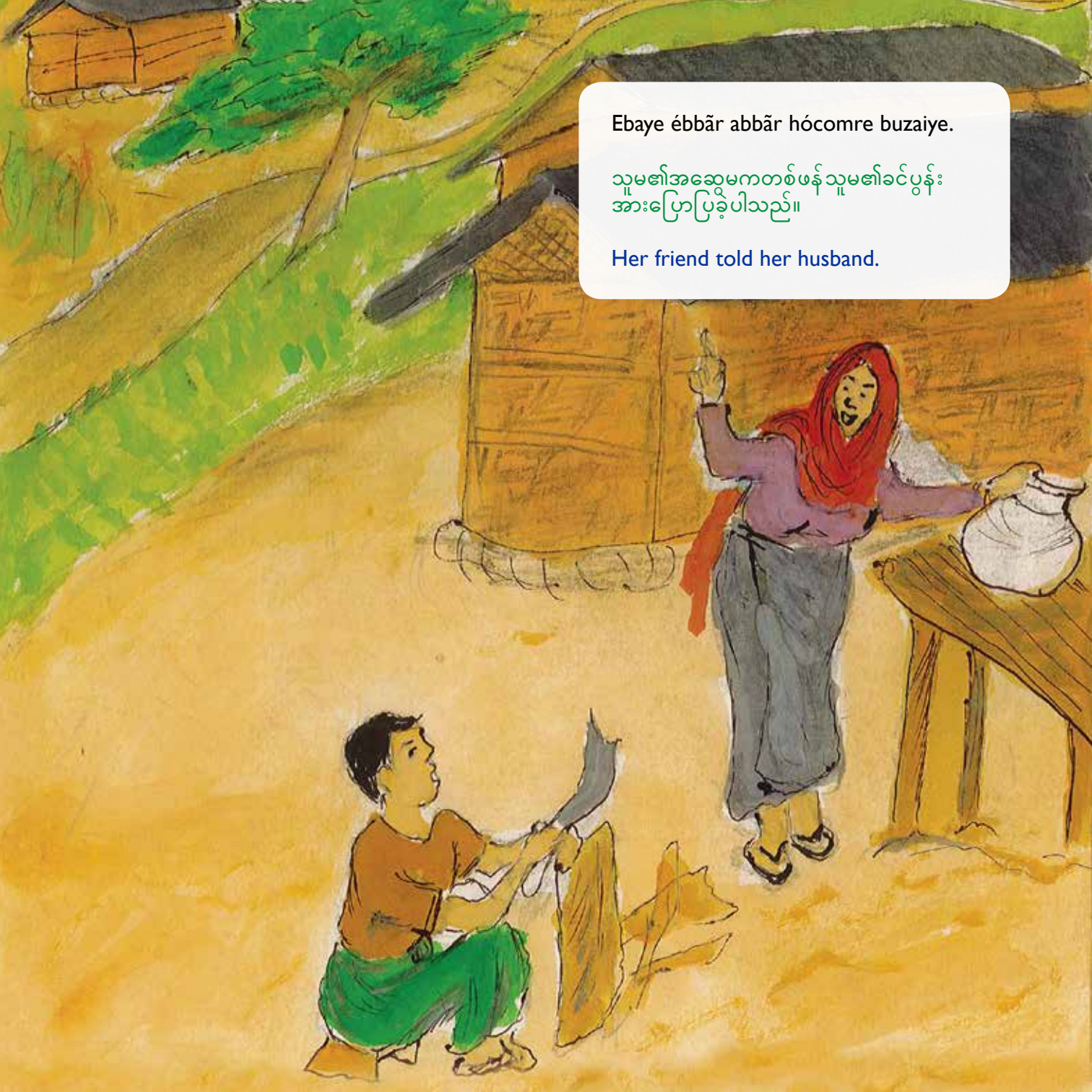
After hearing this, she was bursting with
excitement to share the secret. She emptied
all the water vessels in the house to have an
excuse to go to the village well.

Fatqua mare, lba ye ibbār uggwá fuwáijjare lóót fayerar manush uggwá re marifelayeday yan buzayeh.

ရေတွင်းရှိသောနေရာမှာသူမ၏အဆွေမများတွင်တစ်ယောက်အားတွေ့ရှိခဲ့သည်။သူမသည်၎င်းအဆွေမအားလူသတ်မှုကိစ္စအားဖွင့်ဟခဲ့ပါသည်။

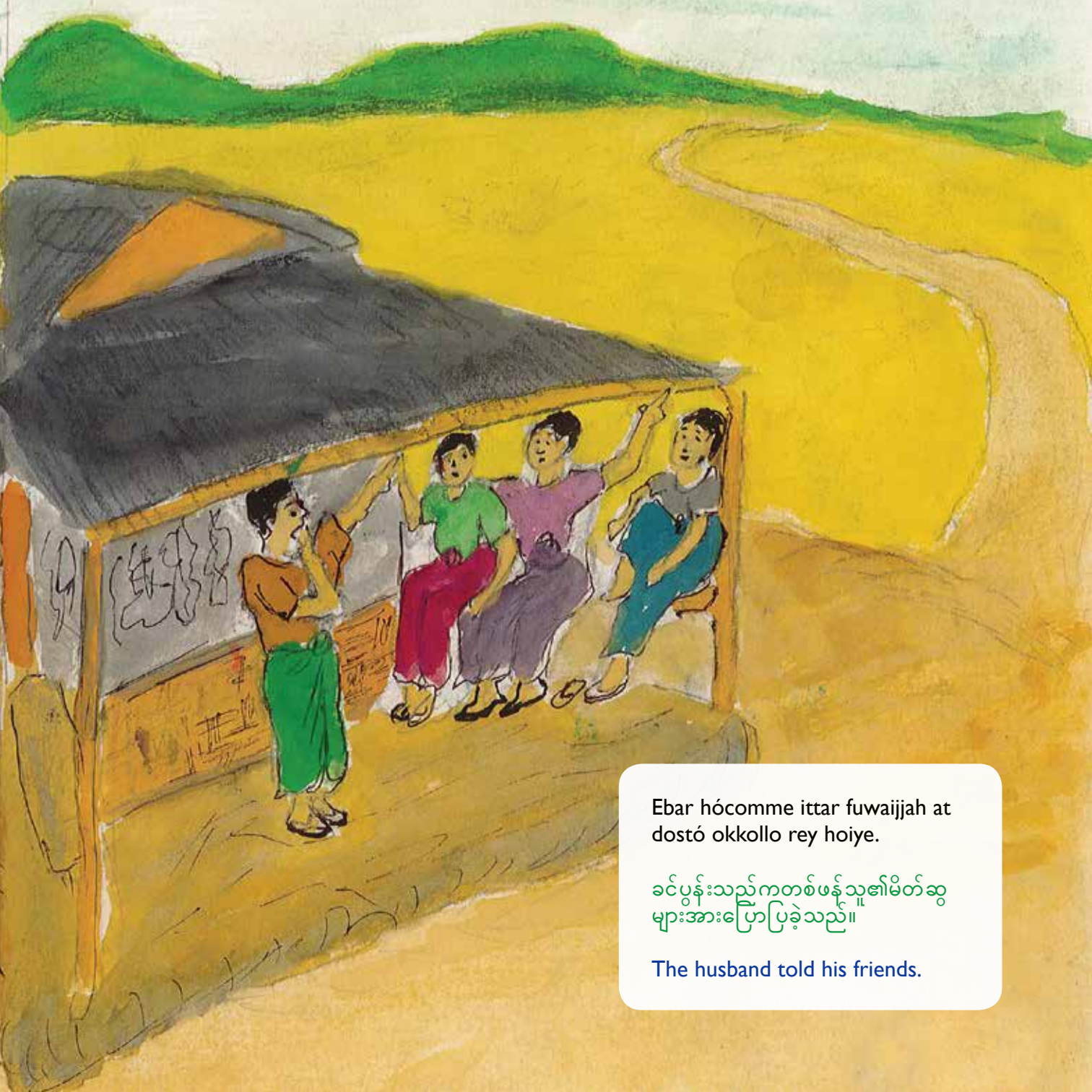
At the well, she found one of friends. She told her about the murder.

Ebaye ébbär abbär hócomre buzaiye.

သူမ၏အဆွေမကတစ်ဖန်သူမ၏ခင်ပွန်း
အားပြောပြခဲ့ပါသည်။

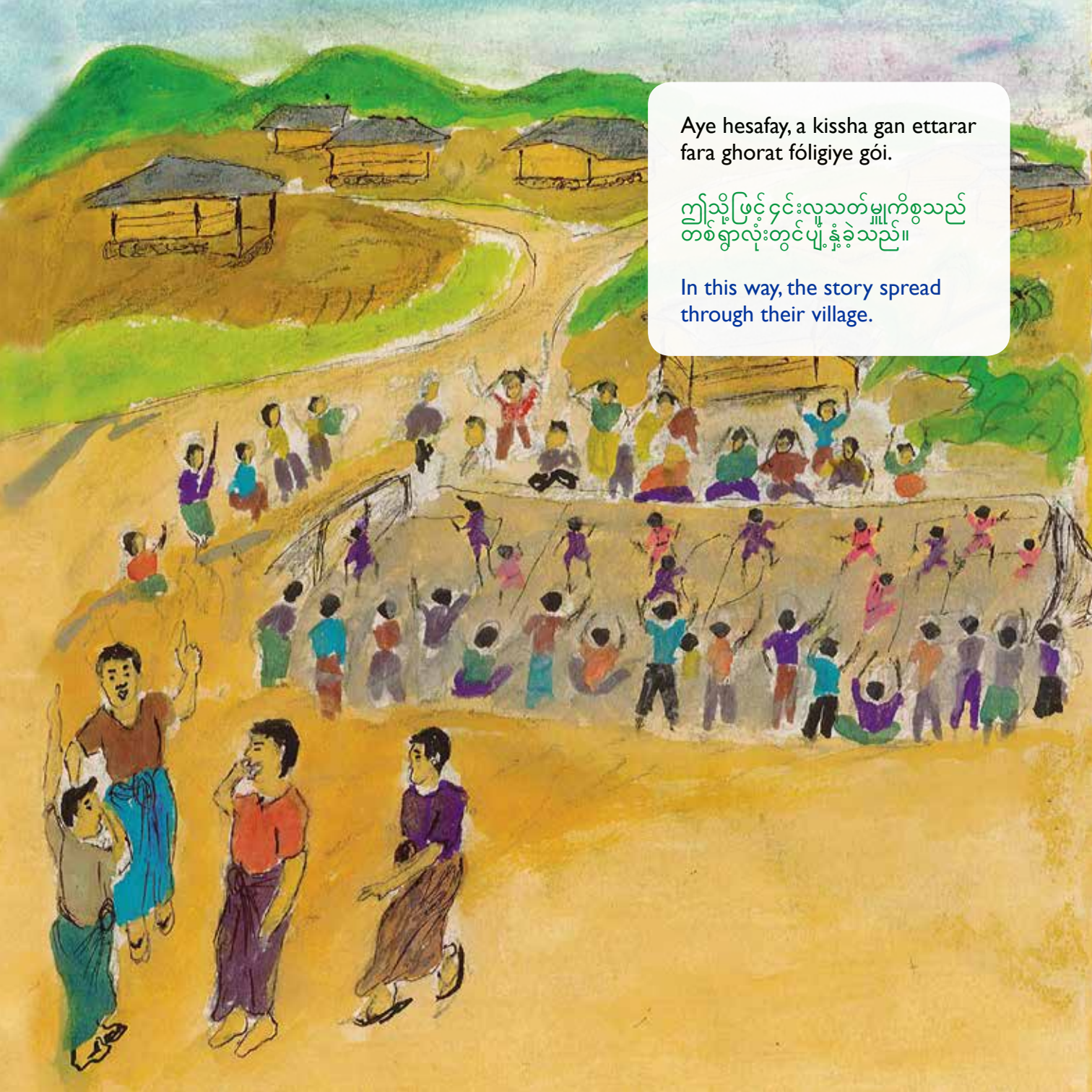
Her friend told her husband.

Ebar hócomme ittar fuwajjah at
dostó okkollo rey hoiye.

ခင်ပွန်းသည်ကတစ်ဖန်သူ၏မိတ်ဆွ
များအားပြောပြခဲ့သည်။

The husband told his friends.

Aye hesafay, a kishsha gan ettarrar
fara ghorat fóligiye góí.

ဤသို့ဖြင့် ၎င်းလူသတ်မှုကိုစွဲသည်
တစ်ရွာလုံးတွင်ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။

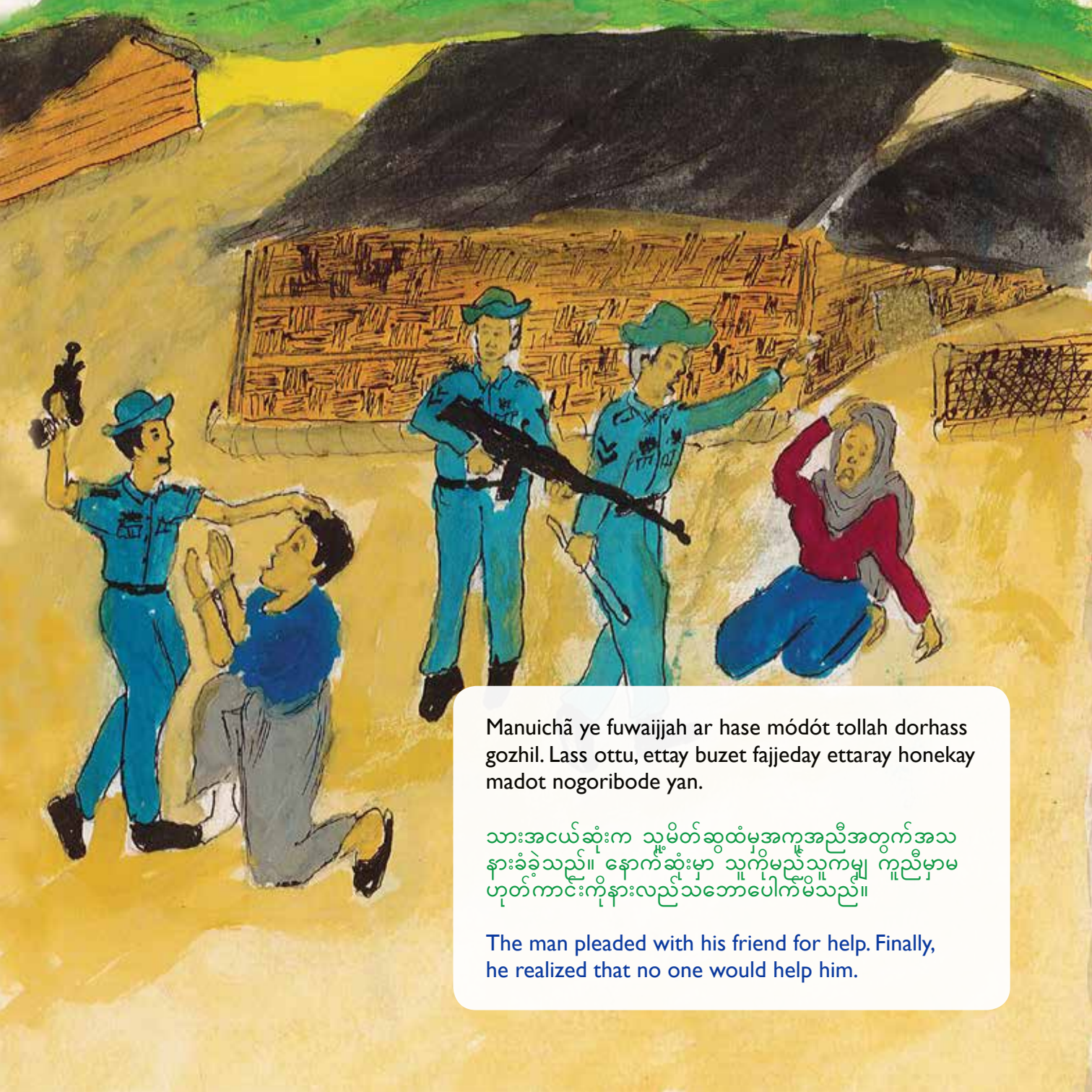
In this way, the story spread
through their village.

Lass óttu, gorafuwawar folic fuwaijjah waye ettarey dori lóizaiballah arde koni gózeyday yanór babothey tadarót góre ballah ashey.

နောက်ဆုံးမှာ သားအငယ်ဆုံး၏မိတ်ဆွရဲက သူ့အိမ်သို့လာပြီ လူသတ်မှုကို စွန့်ပတ်သတ်၍စုံစမ်းခဲ့ပါ သည်။

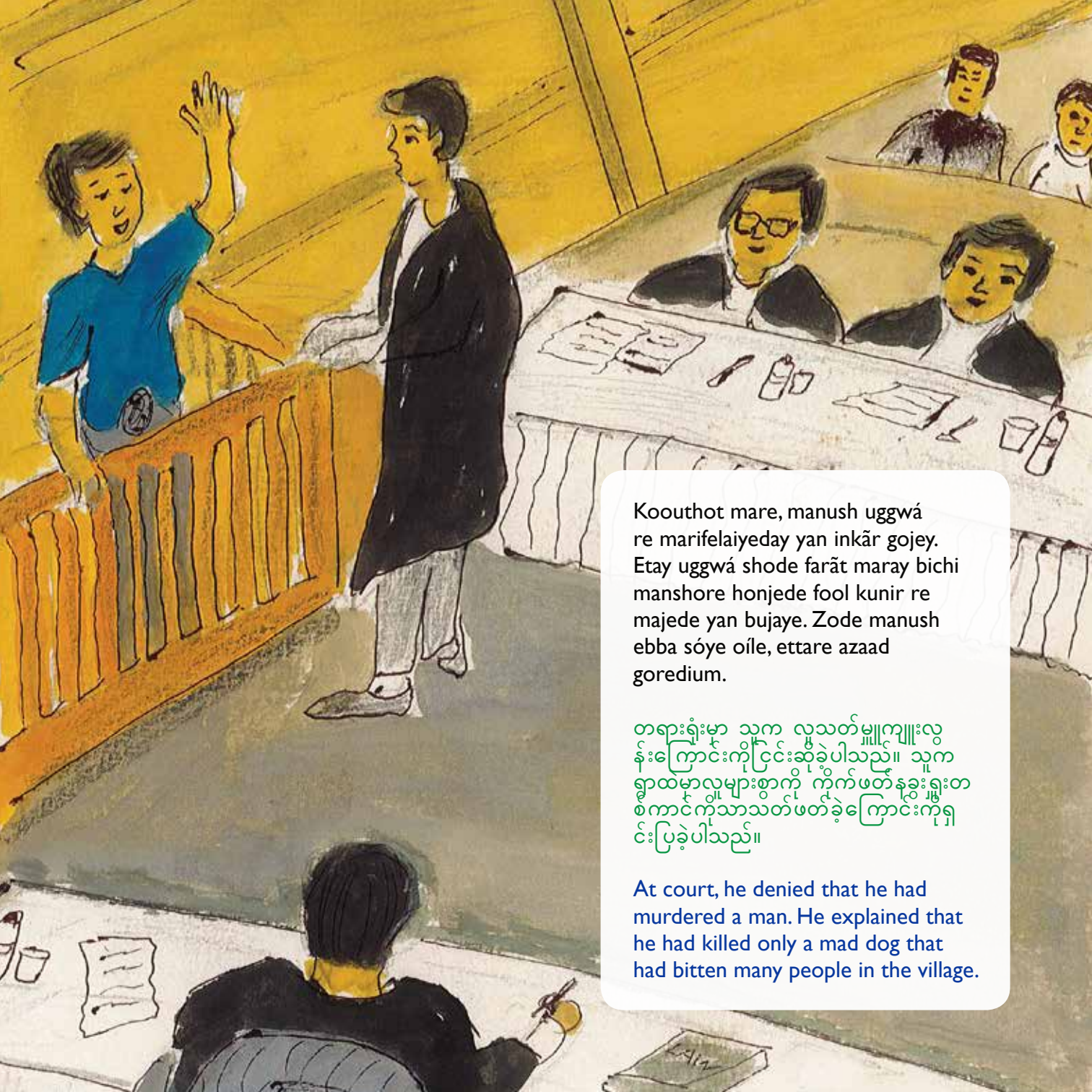
Finally, the youngest son's police friend came to arrest him and investigate him for murder.

Manuichã ye fuwaijjah ar hase módót tollah dorhass gozhil. Lass ottu, ettay buzet fajjeday ettaray honekay madot nogoribode yan.

သားအငယ်ဆုံးက သူ့မိတ်ဆွယ်မှအကူအညီအတွက်အသနားခံခဲ့ရသည်။ နောက်ဆုံးမှာ သူ့ကိုမည်သူကမျှ ကူညီမှာမဟုတ်ကောင်းကိုနားလည်သဘောပေါက်မိသည်။

The man pleaded with his friend for help. Finally, he realized that no one would help him.

Koouthot mare, manush uggwá re marifelaiyeday yan inkār gojey. Etay uggwá shode farāt maray bichi manshore honjede fool kunir re majede yan bujaye. Zode manush ebba sóye oíle, ettare azaad goredium.

တရားရုံးမှာ သူက လူသတ်မှုကြူးလွန်းကြောင်းကိုငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ သူက ရွာထဲမှာလူများစွာကို ကိုက်ဖတ်နှင်းရှင်းစီကာင်ကိုသာသတ်ဖတ်ခဲ့ကြောင်းကိုရှင်းပြခဲ့ပါသည်။

At court, he denied that he had murdered a man. He explained that he had killed only a mad dog that had bitten many people in the village.

Jááj e tadarót góróyã grupre hókóm goijeyday manushwar ghorar tahakit gore ballah. Zode manush ebba soye oile, ettare azaad goredium.

တရားသူကြီးကသားငယ်ဆုံး၏အိမ်ကို
စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့အား
စစ်ဆေးကြည့်ရန်အမိန့်ပေးပါသည်။
အဲဒီလူကအမှန်ဟုဆိုရင်သူ့ကိုလွတ်ပေးပါမည်။

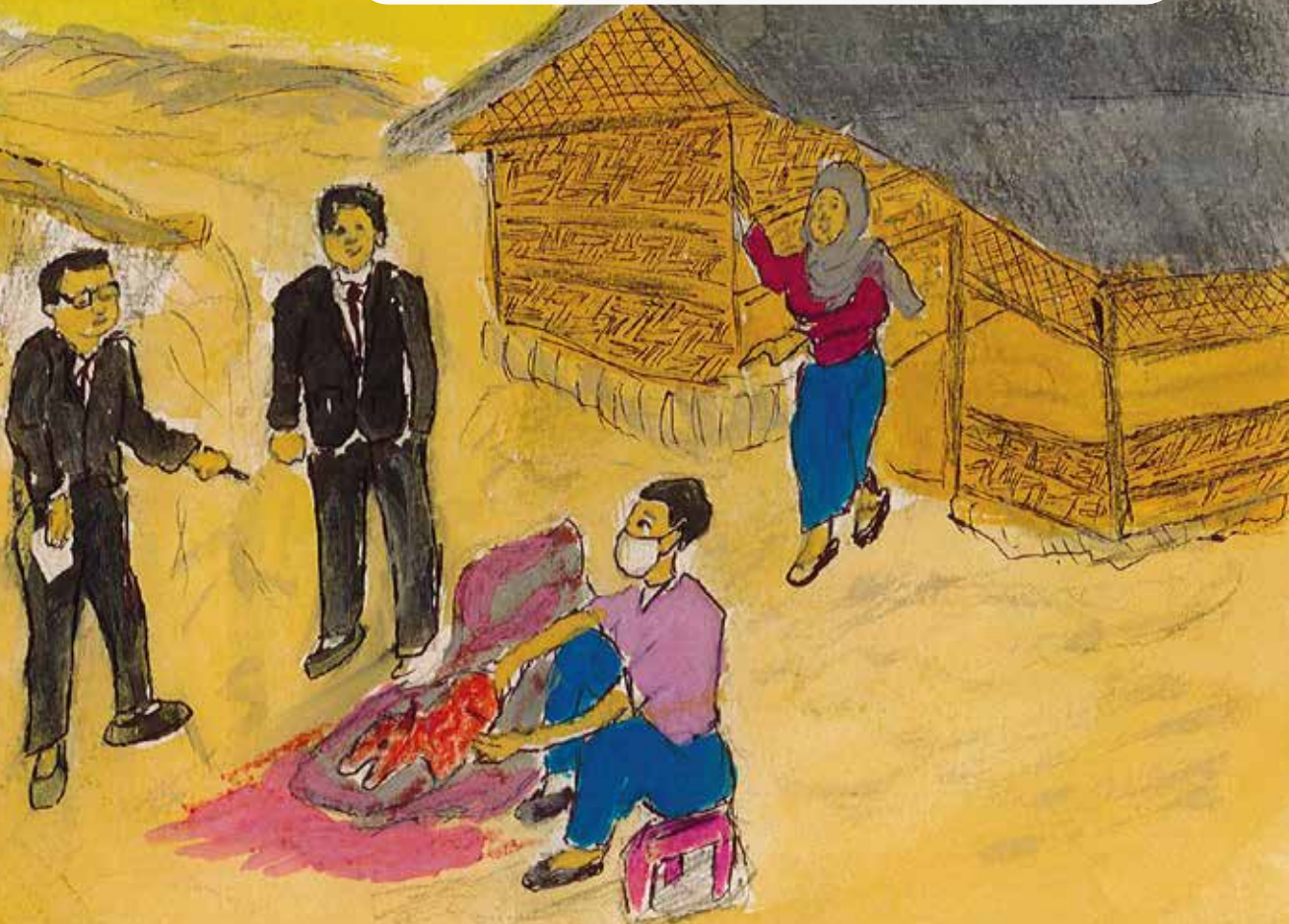
The judge ordered the investigation team to search the youngest son's house. If the man had told the truth, he would be free.

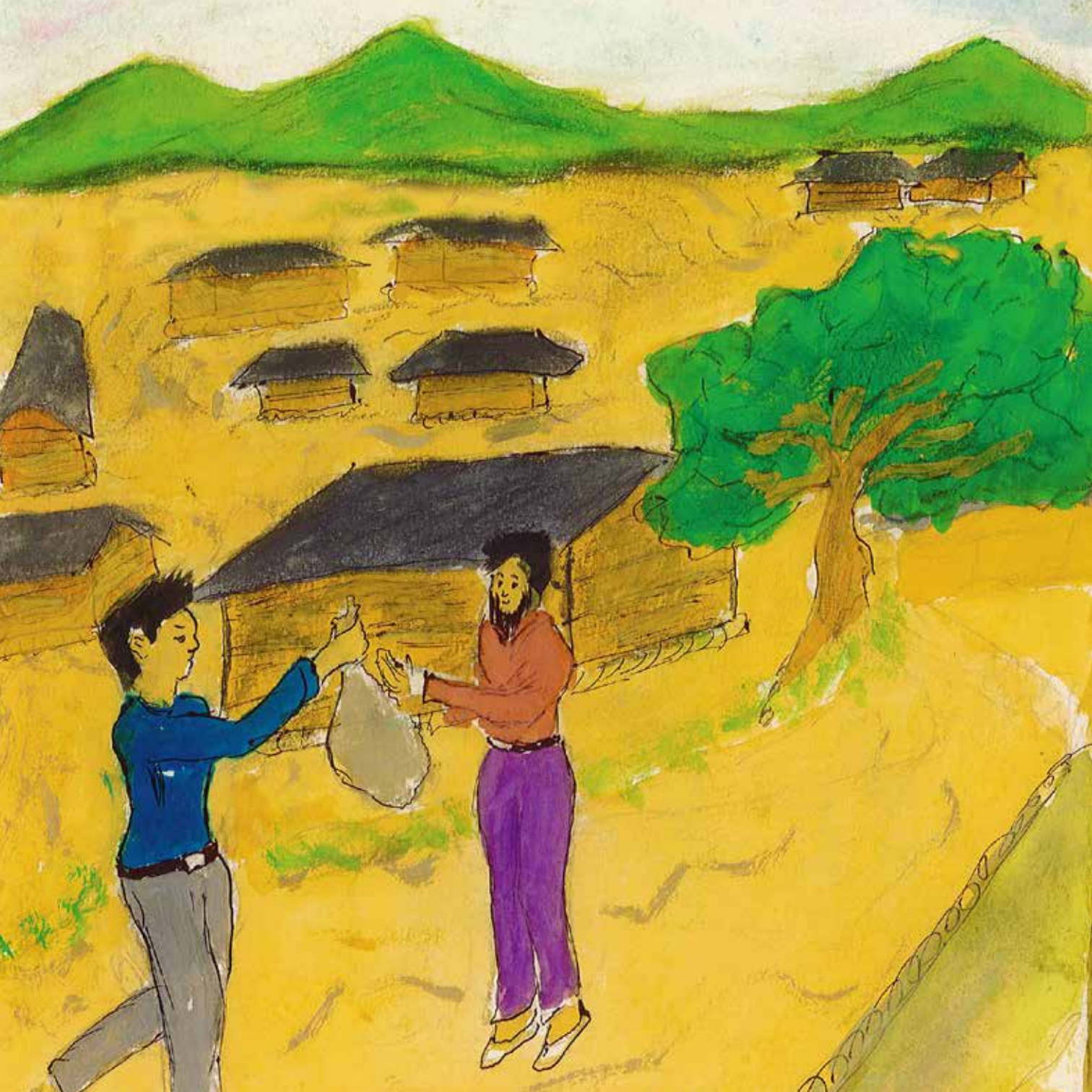

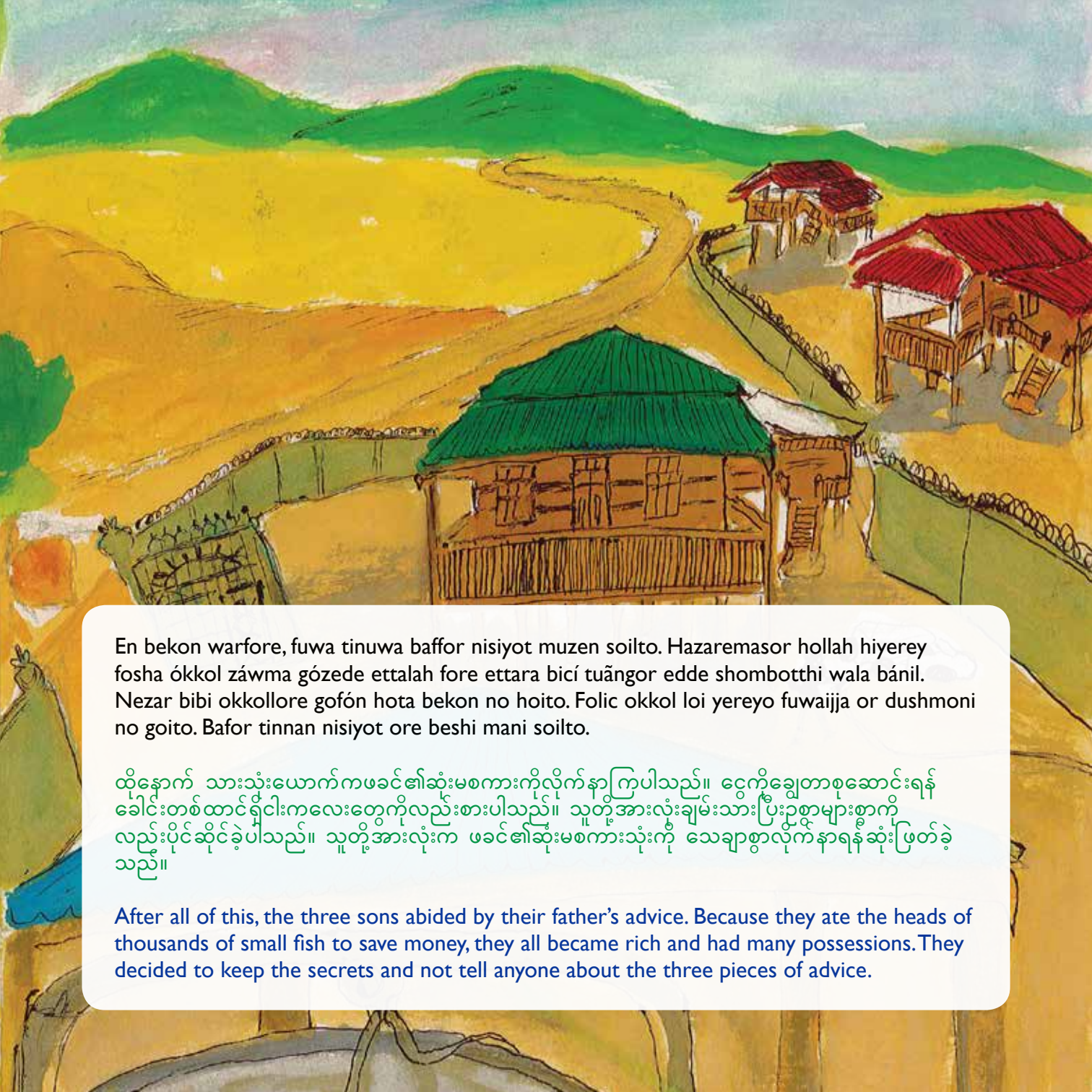
Ittar ghororay tahakit goribade, tadarot góroya grupe shode uggwá kunir móra faye. Manushwa azaad oigeyegoi.

သူအိမ်ကို ရှာဖွေမှုနိုက်ခဲ့ပြီနောက် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအဖွဲ့က ခွေးတစ်ကောင်၏အသေလောင်းကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

After searching his house, investigation team found only the body of a dead dog. The man was freed.

En bekon warfore, fuwa tinuwa baffor nisyot muzen soilto. Hazaremasor hollah hiyerey fosha ókkol záwma gózede ettalah fore ettara bicí tuāngor edde shombotthi wala bānil. Nezar bibi okkollore gofón hota bekon no hoito. Folic okkol loi yereyo fuwaijja or dushmoni no goito. Bafor tinnan nisyot ore beshi mani soilto.

ထိုနောက် သားသုံးယောက်ကဖခင်၏ဆုံးမစကားကိုလိုက်နာကြပါသည်။ ငွေကိုချွေတာစုဆောင်းရန် ခေါင်းတစ်ထောင်ရှိငါးကလေးတွေကိုလည်းစားပါသည်။ သူတို့အားလုံးချမ်းသာပြီးဥစ္စာများစွာကို လည်းပိုင်ဆိုင်ခဲ့ပါသည်။ သူတို့အားလုံးက ဖခင်၏ဆုံးမစကားသုံးကို သေချာစွာလိုက်နာရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ သည်။

After all of this, the three sons abided by their father’s advice. Because they ate the heads of thousands of small fish to save money, they all became rich and had many possessions. They decided to keep the secrets and not tell anyone about the three pieces of advice.

Best known among his friends as 'Khan', Enayet learned to draw in his early childhood. *'I made my first saba-tula (portrait drawing) when I was 7 years old.' 'For me, the meaning of drawing is my way to preserve memories. In that process, I am able to transform good and bad feelings through drawing.'* He said.

Enayet has a reserved character, he is generally shy conversing with strangers. *'When I was promoted from class 9 in Maungdaw Haairpara high school to class 10 in Howor Bill school in Myanmar, I had no friends there. The boys in the class did not mix with me because I was new. I felt lonely.'* One day he got caught drawing a portrait of the teacher in the middle of the class. The teacher quickly realized Enayet's artwork was very impressive, and everyone in the classroom was excited to see the portrait. *'After that day, most of the boys became my friends. They started to like my drawings and portraits.'* Enayet received an award for making a portrait of the head master of his high school.

He is one of the first recipients of the young artists fellowship, a pilot project from the Cultural Memory Center nurturing the talent of Rohingya artists. He believes the CMC project is a great opportunity to practice art and to become a good artist. *'It's a good cultural education initiative for our younger generation.'* He proudly says. After seeing the CMC artefact collection, he got emotional reconnecting with his past. *'I like the miniature house models. We had exactly the same house in Maungdaw. My father was a professional carpenter in Myanmar. He built our own tatta ghor (wooden house).'*

ROHINGYA
CULTURAL
MEMORY
CENTRE

